Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

β) Τὸ ἐκ σανίδων προστατευτικὸν περίφραγμα τῆς ἄνω μυλόπετρας τοῦ ἀλευρομύλου Ἄνδρ. Ἤπ. Στερελλ. (Αἰτωλ.): *Καθάρισε τὴ γύρα* Ἄνδρ. Συνών. *γ υ ρ ό ξ υ λ ο, γ ῦ ρ ο ς* **3**, *γ υ ρ ω σ ι ά, φ ά κ λ α.* **γ)** Ὁ ἐξ ἀλεύρου σχηματιζόμενος κατὰ τὴν ἄλεσιν κύκλος τῆς μυλόπετρας Ἤπ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) **δ)** Ἡ περίμετρος ἁλωνίου Κεφαλλ.: *Συμφώνησαν νὰ τρέξουν 'ς τὴ μισὴ γύρα τοῦ ἁλωνιοῦ.* Συνών. *γ υ ρ ά λ ω ν ο.* **5)** Ἡ σειρὰ ἐν τῇ χρονικῇ ἀκολουθίᾳ Κύπρ.: Ἄσμ.

Κιτρόμηλον σκαθ-θαρωτόν, τὸ κόβκουν μοῖρα, μοῖρα,
ἃς τραουδήσωμεν τζ' ἐμεῖς, σὰν εἶναι μὲ τήγ γύρα

(*σκαθ-θαρωτὸν*=φέρον ἐξογκώματα). **6)** Ἐπιστροφή, ἐπάνοδος Ἰκαρ.: *Σ τὴν γύραν* (κατὰ τὴν ἐπιστροφήν). Συνών. *γ υ ρ ι σ μ ό ς* **1. 7)** Ἐπιρρηματ. **α)** Περίξ, πολλάκις κατ' ἀναδίπλωσιν, πρὸς ἐπίτασιν τῆς σημασίας σύνηθ.: *Ἔζωσαν γύρα - γύρα τὸ σπίτι* Ἤπ. (Κόνιτσ.) *Βάναμαν δίπλα πιτροῦλις γύρα-γύρα* Ἤπ. (Ἀρτοπ.) *Ἐκεῖ ἀλέθ' ὁ μύλος γύρα-γύρα* Ἤπ.(Πάργ.) *Ἔχει 'κεῖ γύρα χουράφια* Μακεδ. (Καστορ.) *Ἄμα κράζ' οὐ κόρακας κ' ἔρχιτι γύρα 'ς τοὺ χουριό, κάπειους θὰ πιθάν'* Στερελλ. (Βαρετάδ.) || *Φέρνω γύρα* (περιστρέφω) ἐνιαχ. *Φέρνει γύρα τὸ νέμα* (περιφέρει τὸ νῆμα κατὰ τὸ δίασμα περιστρέφων αὐτὸ ἐπὶ πασσάλων, ἐμπεπηγμένων πρὸς τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους) Πελοπν.(Κλειτορ.) *Πᾶρ' ν' ξύστρα κὶ φέρι γύρα 'ν ἄκρ' τ' τεφιοῦ νὰ βγάλουμι τοὺ ψουμὶ* Ἤπ. (Ζαγόρ.) *Φέρνω, βγαίνω, ἔρχομαι γύρα* (περιφέρομαι, περιπατῶ) πολλαχ. *Τοὺ καλουκαίρ' βγαίν' γύρα οὐ Δισπότ'ς* (ἐξέρχεται εἰς περιοδείαν) Στερελλ. (Αἰτωλ.) *Ὅταν καλουσ'νέψ' οὐ κιρός, θὰ βγοῦμι γύρα γιὰ μπουλιαριὰ* (=διακονιὰ) *Ἔφιρα γύρα τοὺ χουριὸ καὶ τ' βρῆκα τ' ἀλοϊκὸ* (= ἄλογο) Θεσσ. (Μεσοχώρ.) *Ἔρχομαι γύρα* (περιστρέφομαι) *Τί πουνουκέφαλου πῶχου! Πῶς μὄρχιτι ἔτσι οὐ τόπους γύρα!* Ἤπ. *Μὲ φέρνει γύρα ἡ γρίππη* (μὲ περιτριγυρίζει, μὲ ἐπαπειλεῖ) σύνηθ. *Μὴ τοὺ φέρ'ς γύρα* (μὴν καθυστερῆς ἀνατεθεῖσαν εἰς σὲ ἐργασίαν) Ἤπ. *Θὰ τοὺς φέρουμι γύρα* (θὰ τοὺς πείσωμεν) Ἤπ.(Πρέβ.) *Ἤρθα γύρα νὰ τοὺ π'λήσου τοὺ σπίτ'* (ἐσκέφθην πρὸς στιγμὴν) Στερελλ. (Αἰτωλ.) *Τοὺ ἤφιρι τοὺ κιφάλ' γύρα* (τὸν ἐστενοχώρησε) Ἤπ. (Ζαγόρ.) *Τί μί φέρ'ς γύρα νὰ πάρ'ς τοὺ ρουλόι; Δὲ σ' τοὺ δίνου* (τί προσπαθεῖς...) Ἤπ. *Ἔφερα γύρα σὰν τὸ βουρλὸ τὸ πρόβατο* (*βουρλὸ*=τρελλόν· ἐστενοχωρήθην ὑπερβολικῶς) Ἤπ. (Κόνιτσ.) || Παροιμ. *Μιὰ μάννα δέκα παιδιὰ τὰ φέρνει γύρα, δέκα παιδιὰ τὴ μάννα δὲν τὴ φέρνουν* (*φέρνω γύρα*=περιποιοῦμαι· ἐπὶ τῆς ἀστοργίας τῶν παιδιῶν πρὸς τοὺς γονεῖς) Ἤπ. (Πάργ.) **β)** Περίπου, *π ά ν ω - κ ά τ ω*, μετ' ἀριθμητικοῦ συνήθως Ἤπ. (Ἄγναντ. Μαργαρίτ. Πράμαντ. κ.ἀ.) Θεσσ. (Μαυρέλ. Φωτειν. κ.ἀ.) Μακεδ. (Γήλοφ. Δασοχώρ. Δεσκάτ. Καρπερ. Τρικοκκ. Τριφύλλ. κ.ἀ.): *Τοὺ χουργιὸ μ' εἶνι μακρυγιὰ ἀπ' τ'ν πόλ' γύρα 'ς τσὶ πέντε ὥρις μὶ τὰ πουδάρια* Πράμαντ. *Ἕνα κουβέλ' ξυλέινου ἀπ' εἴχαμι κανιὰ βουλὰ ἦταν γύρα 'ς τ' δώδικα οὐκάδις* (*κουβέλ'*=*κουβέλι*=μέτρον χωρητικότητος στερεῶν, συνήθως δημητριακῶν, *κανιὰ βουλὰ* = κάποτε) Δασοχώρ.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γύρα* Ζάκ. Πελοπν. (Μανιάκ. Τεγ. κ.ἀ.) *Σ Γῦρες* Χίος (Φυτ.)

γύρακας ὁ, ἐνιαχ. *'ύρακας* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Μεγεθ. τοῦ οὐσ. *γ ῦ ρ ο ς* διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. *-α κ α ς.*

Μεγάλος *γ ῦ ρ ο ς*, διὰ τὸ ὁπ. βλ. *γ ῦ ρ ο ς* **3 στ**, ἔνθ' ἀν.: *Εἶδα 'ύρακας ἦτον εὐτός; πολὺ μεγάλο τὸν ἤκαμες.* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

γυράκι τό, πολλαχ. *'υράκι* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γ ῦ ρ ο ς.*

1) Ὁ μικρὸς γῦρος, ἡ μικρὰ περιδιάβασις πολλαχ.: *Τί λέτε; κάνουμε κ' ἐμεῖς γυράκι;* Ζάκ. *Ἕνα γυράκι θὰ κάμω ἐδωδὰ καὶ θὰ γυρίσω* Κεφαλλ. Συνών. *γ υ ρ ο ύ λ α.* **2)** Ἡ γωνία ἀγροῦ ἡ μὴ δυναμένη νὰ ἀροθῇ καλῶς ὑπὸ τοῦ ἀρότρου Σίφν.: *Ὁ ζευγᾶς ζευγαρίζει καὶ πίσω ἄλ-λ^d ος, ὁ σκάφτης, κάνει τὶς γωνίες, τὰ γυράκια, σπᾷ τοὺς σβώλους.* Συνών. *ἀ γ κ ω ν ἡ* **2γ**, *δ ι ά ρ γ ο ς, μ ε σ α ρ ι ά, π α ρ α β ο λ ή.* **3)** Στροφὴ κατὰ τὴν ὄρχησιν Γ. Ξενοπ., Ἰσαβέλλ., 13: *Ἕνα γυράκι μονάχα σοτὶς μ' ἐκεῖνο τὸν ἄσχημο νέο* (*σοτὶς*=εἶδος χοροῦ ὁμοίου πρὸς τὸ βάλς). Πβ. *γ ύ ρ α* **3**. **4)** Ἡ μικρὰ ξυλίνη στεφάνη τοῦ κοσκίνου Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Ἕνα 'υράκι τοῦ κόσκινό 'χω κ' ἤλεα πὼς θὰ τὸ κάμω 'να gόσκινο, μὰ δέ d' ἀξιώνομαι* (=δὲν τὸ κατορθώνω). **5)** Ἡ στενὴ λωρὶς κεντημένου ὑφάσματος, ἡ παραθέουσα τὸ κάτω μέρος τῆς κλίνης Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Μωρή, 'ιὰ φέρε τὸ 'υράκι νὰ τὸ βάλω 'ς τὸ κρεββάτι. Ὁμορφο 'ναι τὸ 'υράκι τοῦ κρεββαθιοῦ σας.* Συνών. *γ ῦ ρ ο ς* **3στ**, *κ ρ ε β β α τ ό γ υ ρ ο ς.* **β)** Ἡ στενὴ λωρὶς ὑφάσματος, ἡ σχηματιζομένη ἐξ ἀναστροφῆς τοῦ κρασπέδου γυναικείου φορέματος Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Εἶda κατακαμένο 'υράκι 'τονε τὸ φουστάνι αὐτό! Ἕνα δαχτυλάκι 'ναι.* Συνών. *σ τ ρ ι φ ω μ α τ ά κ ι, κ α μ ο ῦ φ ο.*

γυραλάκι τό, Κρήτ.(Ζερβιαν. Κίσ. κ.ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ υ ρ ά λ ι* καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. *-ά κ ι.*

Γωνία τοίχου ἀγροῦ ἔνθ' ἀν.: *Ἐκεὶ 'ς τὸ gζερότρόχαλο τὸ γυραλάκι πάω 'γώ, ὅde μοῦ ποῦνε πὼς εἶναι συναγερμὸς* Κρήτ. *Ἤτανε σ' ἕνα γυραλάκι κ' ἐπαρακάλειε τὸν ἥλιο νὰ μὴ χαμηλώση* (ἐκ παραμυθ.) Ζερβιαν. *Ἐκεὶ ὀθὲ dὸ γυραλάκι δέσε τὴν αἶγα* Κίσ. Συνών. εἰς λ. *γ υ ρ ά λ ι.*

γυράλευρο τό, Κρήτ.(Μεραμβ. Μύρθ.Νεάπ.κ.ἀ.) Κύθν. Πελοπν. (Λάστ.) *γυράλιβρου* Στερελλ. (Αἰτωλ. Περίστ. Τριχων.) *γιουράλιβρου* Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γ ῦ ρ ο ς* καὶ *ἀ λ ε ύ ρ ι.*

Τὸ ἄλευρον τὸ συσσωρευόμενον πέριξ τῆς μυλοπέτρας κατὰ τὴν ἄλεσιν ἔνθ' ἀν.: *Ἔμασα τοὺ γυράλιβρου, γιὰ νὰ φκειάσου μιὰ πίττα* Στερελλ. (Περίστ.) *Μᾶσι τὰ γυράλιβρα γιὰ τοὺ γ'ρούν'* Στερελλ. (Τριχων.) *Τὰ γιουρόξυλα εἶνι γιουμᾶτα γυράλιβρα αὐτόθ. Τὰ γιουράλιβρα εἶνι πικρά, δὲν τρώουντι* Στερελλ. (Αἰτωλ.) Συνών. *γ ο υ ρ ο υ ν ά λ ε υ ρ ο, γ ύ ρ α* **4γ**, *γ ῦ ρ ο ς* **7**, *π α σ π ά λ η, χ ο ι ρ ά λ ε υ ρ ο.*

γυράλι τό, Κρήτ. (Κίσ. Χαν. κ.ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ ύ ρ α* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ά λ ι.*

Γωνία τοίχου ἀγροῦ ἔνθ' ἀν.: *Ὀθὲ dὸ γυράλι τσῆ πεζούλας βγαίνουνε τὰ καλὰ ροδίκια* Κίσ. Συνών. *ἀ γ κ ω ν ἡ* **1**, *ἀ γ κ ω ν ά ρ ι* **1**.

γυραλωνάκι τό, ἐνιαχ. *'εραλωνάτσι* Κάρπ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γ υ ρ ά λ ω ν ο.*

Μικρὸν *γ υ ρ ά λ ω ν ο*, τὸ ὁπ. βλ.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Ἐραλωνάτσι* καὶ ὡς τοπων. Κάρπ.

γυραλωνίδα ἡ, Κουφονήσ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ υ ρ ά λ ω ν ο* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. *-ί δ α.*

Εἶδος ἀγρίου ἐδωδίμου χόρτου, φυομένου συνήθως πέριξ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ